

SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

WROCLAWSKIE SPOTKANIA Z HISTORIAŁ GOSPODARCZA

Wrocławskie środowisko historyków gospodarczych od 2006 r. jest organizatorem obecnie już międzynarodowych konferencji, które corocznie odbywają się pod hasłem Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą.

Od poprzedniego sprawozdania, w którym przedstawiony został cel, tematyka i osiągnięcia tej imprezy naukowej, minęły 3 lata. W 2011 r. odbyła się zapowiedziana wówczas konferencja poświęcona turystyce, w 2012 r. tematem spotkania były dzieje przemysłu, a w 2013 r. klęski elementarne. Obszarem, który określał ramy terytorialne naszych rozważań, są zasadniczo ziemie polskie. Przyjmujemy jednak również wystąpienia odnoszące się do innych regionów Europy czy świata, jeśli podejmowana w nich problematyka merytorycznie koresponduje z tematem danej edycji Spotkań i zwraca uwagę na inne, znaczące dla tematu, aspekty podejmowanych zagadnień. Z każdej z tych konferencji opublikowano po 2 tomy studiów¹.

W maju 2014 r. historycy gospodarczy spotkali się po raz kolejny – by dyskutować tym razem nad węzłowymi problemami transportu i komunikacji na ziemiach polskich na przestrzeni wieków. Tegoroczna konferencja miała ścisły związek, nie tylko tematyczny, z XIX Powszechnym Zjazdem Historyków Polskich, który odbywać się będzie we wrześniu br. w Szczecinie. Tematem wiodącym Zjazdu stanie się

¹ *Spółeczny wymiar turystyki*, red. E. Kościak, Wrocław 2011, 351 s.; *Gospodarczy wymiar turystyki*, red. E. Kościak, Wrocław 2011, 260 s.; *Z dziejów przemysłu przed 1945 rokiem*, red. J. Chumiński, M. Zawadka, Wrocław 2012, 336 s.; *Z dziejów przemysłu po 1945 roku*, red. E. Kościak, R. Klementowski, Wrocław 2012, 336 s.; *Od powietrza, głodu, ognia i wojny... Klęski elementarne na przestrzeni wieków*, red. T. Głowiński, E. Kościak, Wrocław 2013, 389 s.; *Gdy nadciągała wielka woda. Klęski powodzi na ziemiach polskich na przestrzeni wieków*, red. E. Kościak, Wrocław 2013, 168 s.

problematyka morska w szerokim ujęciu. Dyskusja w ramach sekcji historii gospodarczej toczyć się będzie więc wokół spraw transportu i komunikacji.

Obrady sympozjum „Transport i komunikacja w życiu gospodarczym i społecznym Polski od XIX do XXI wieku” organizatorzy umieścili w bloku spotkań wigilijnych. Mając na uwadze to, że nie wszyscy uczestnicy naszych konferencji będą mogli się wypowiedzieć w ramach bardzo ograniczonych czasowo obrad sympozjum, sięgnęliśmy po rozwiązanie, które z powodzeniem obrano podczas zjazdu w Olsztynie w 2007 r. Referaty wygłoszone podczas tegorocznych Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą zostaną zaprezentowane w formie drukowanej, przygotowanej na obrady Zjazdu. Traktujemy je jako wystąpienia zjazdowe. Dyskusja uczestników sympozjum toczyć się będzie wokół wystąpień pięciu moderatorów: Janusza Kalińskiego, który mówić będzie o drogach bitych, Dawida Kellera – mówiącego o kolei, Wojciecha Morawskiego – o lotnictwie, Józefa Stanielewicza – o transporcie morskim, Marka Zawadki – o drogach rzecznych. Wystąpienia moderatorów będą także nawiązywały do wygłoszonych wcześniej referatów uczestników konferencji.

W tegorocznych Spotkaniach wzięło udział około 60 uczestników. W tomach pokonferencyjnych zaprezentujemy ponad 50 wystąpień. Najwięcej osób zabrało głos w sprawie kolei żelaznych oraz tramwajów miejskich (m.in. Dawid Keller, Robert Lipelt, Przemysław Madaliński, Dariusz Opaliński). Problematyka ta, jak widać, ma wielu swoich badaczy i entuzjastów. Poruszano zagadnienia odnoszące się do szlaków kolejowych, ale mowa była w referatach również o kolejkach wąskotorowych, popularnych zwłaszcza w Wielkopolsce i na Pomorzu Zachodnim (Bogusław Marks, Jan Miłosz). Swoje miejsce w wystąpieniach konferencyjnych znalazły także problemy kolei lokalnych oraz turystycznych, w tym wyciągów sportowych w Sudetach, czynnych do 1945 r. (Krzysztof Broński, Tomasz Przerwa, Andrzej Pieczewski).

Interesującą grupę referatów stanowiły te, które mówiły o początkach kolejnictwa. Nie były to wystąpienia tak liczne jak wyżej wymienione, ale niezwykle interesująco zostały w nich przedstawione zagadnienia miastotwórczej roli kolei oraz starania Międzychodu i Środy Śląskiej o dostęp do połączeń kolejowych (Torsten Lorenz, Tomasz Głowiński, Kamil Kowalski).

Nie pominięto znaczenia dróg lądowych w komunikacji i transporcie. Wiele uwagi poświęcono zwłaszcza transportowi drogowemu, w tym szczególnie samochodowemu (Janusz Kaliński, Hubert Wilk, Andrzej Mielcarek, Sławomir Kamosiński). Zaprezentowano również

prace odnoszące się do żeglugi morskiej i rzecznej (Marek Cetwiński, Radosław Gaziński, Piotr Franaszek, Jakub Kujawa). Tylko w dwóch wystąpieniach pojawiły się natomiast problemy transportu i komunikacji lotniczej (Wojciech Morawski, Mariusz W. Majewski). Może to dziwić i zastanawiać. Czyżby ów brak zainteresowania lotnictwem był miarą zapóźnienia historyków w badaniach nad nim, a może wiedza specjalistyczna, jaką powinien posiadać badacz, by kompetentnie wypowiedzieć się w takich sprawach, jest bardziej skomplikowana i wymagająca dłuższych przygotowań?

Oprócz referatów ze wspomnianych grup tematycznych zgromadzeni mieli okazję wysłuchać wystąpień, w których wiodąca tematyka tegorocznej konferencji została ujęta szerzej albo w ogóle zaprezentowano zagadnienie jakby obok zasadniczego nurtu przedstawić. Do takich głosów zaliczyć wypada te dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego w świetle milicyjnych statystyk i sprawozdań oraz odnoszące się do edukacji w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego (Mariusz Jastrząb, Jarosław Dulewicz). Interesujące było przedstawienie ciągów komunikacyjnych w przestrzeni folwarków w 2. połowie XVIII w. (Piotr Badyňa). Inny nurt myślenia o komunikacji został zaprezentowany w wystąpieniu odnoszącym się do klęski mrozów, która sparaliżowała komunikację podczas zimy przełomu lat 1946 i 1947. Grzegorz Miernik stawia przy tym pytanie: czy może mieliśmy do czynienia wówczas także z klęską państwa? Jolanta Jabłonkowska i Jolanta Popińska zaprezentowały funkcje komunikacyjne wrocławskiej ulicy Jedności Narodowej w ujęciu mikrohistorii. Bartosz Kruk zajął się zagospodarowaniem nieczynnych linii i obiektów kolejowych na Dolnym Śląsku. Michał Zawisza przedstawił referat dotyczący kolejnictwa, ale widzianego poprzez materiały UB dotyczące nadzoru nad PKP sprawowanego w latach 1945–1949.

Od kilku lat w naszych spotkaniach uczestniczą historycy kartografii. Teresa Bogacz i Beata Konopska przedstawiły sposoby zaznaczania informacji o infrastrukturze komunikacyjnej na mapach Śląska pochodzących z XVIII i XIX w. Jarosław Szymański omówił dolnośląskie ośrodki komunikacyjne przedstawione na mapach Wielanda i Schubartha z 1. połowy XVIII w.

Intencją organizatorów Wrocławskich Spotkań z Historią Gospodarczą jest ożywienie polskich badań nad gospodarką i społeczeństwem. Z perspektywy prawie 10 lat dostrzegamy symptomy tego ożywienia. Co roku odwiedzają nas nowi uczestnicy, jednocześnie powstała grupa stałych, mocno zaangażowanych także organizacyjnie, Koleżanek i Kolegów. Obserwujemy również wyraźną zmianę pokoleniową, jaka

dokonała się w ostatnich 20–30 latach. Większość uczestników naszych spotkań stanowią młodzi pracownicy nauki. To spostrzeżenie niewątpliwie ma charakter optymistyczny. Ciągłe jednak zbyt mało osób swymi badaniami sięga głębiej w czasie, poza XIX w., co z pewnością nie jest korzystne dla polskiej historii gospodarczej.

Elżbieta Kościak
Instytut Historyczny
Uniwersytetu Wrocławskiego